



# ANER I KRIG

- Kilder fra Napoleonskrigene til 2. Verdenskrig



# Aner i krig

PER ANDERSEN – PER@ANDERSEN1.DK

# Agenda

---

- ☐ Napoleonskrigene
- ☐ Slesvigske krige
- ☐ 1. Verdenskrig
- ☐ 2. Verdenskrig





# Napoleons- krigene



# Napoleonskrigene 1801-1814

---

- ❑ Væbnet neutralitetsforbund med Sverige, Rusland og Preussen
- ❑ To slags lokalforsvar ved forordninger
- ❑ Landeværn (træskoslaget ved Køge 1807)
- ❑ Kystmilitsen (strandsogne)
- ❑ Auxiliærkorps
- ❑ Prisonen



# Landeværn og kystmilits - regimenter

---

- ❑ De primære arkivalier er hos Rigsarkivet
- ❑ 9 regimenter i landeværnet
- ❑ Regimentslister:  
Primært officerer





# Landeværn og kystmilits - amter

- ☐ De primære arkivalier er hos Rigsarkivet, noget er skannet
- ☐ Lægdsruller, lister, sager m.v. (bemærk, ustrukturerede materialer)



# Landeværn og kystmilitæ – herreder, birker

- ❑ De primære arkivalier er hos Rigsarkivet, en del er skannet
- ❑ Ruller, lister, regnskaber, korrespondance m.v.

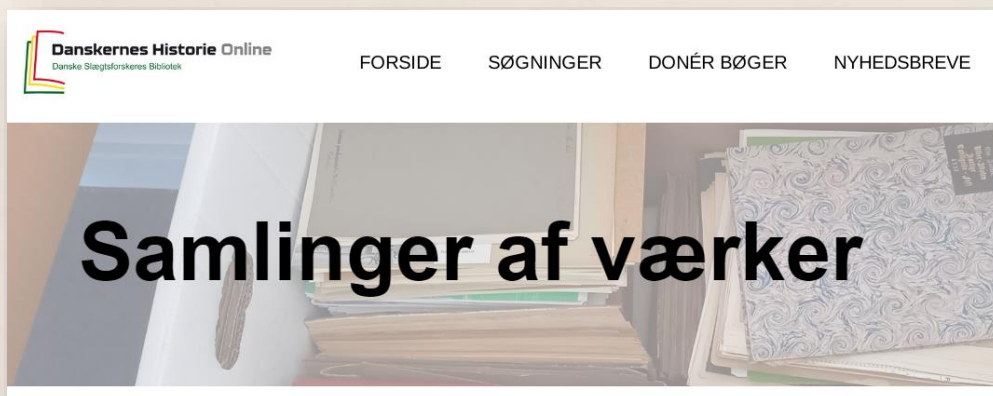


|                |                         |          |             |    |               |       |                                                |
|----------------|-------------------------|----------|-------------|----|---------------|-------|------------------------------------------------|
| Anders Halbert | 13 Jens Grand           | Engeslev | 46 Engeslev | En | Grundmand     | Togav | Liggende, Aft. 1798. Bog<br>Anders Halbert Bog |
|                | 14 Johan Christoffersen | Guinea   | 40 Halbert  | Tu | Juermund      | Togav |                                                |
| 30 =           | 15 Peder Damberg        | Sløvring | 82 St.      | En | Jord og Waage | Togav | Halbert, Aft. 1798.                            |

# Napoleonskrigene – online 1

---

- ❑ Danskernes Historie Online / [www.slaegtsbibliotek.dk](http://www.slaegtsbibliotek.dk)  
Se under "Samlinger" -> "Krige og konflikter"
- ❑ Mediestream



- [Svenskekrigene](#)
- [Napoleonskrigene](#)
- [De Slesvigske Krige](#)
- [1. Verdenskrig](#)
- [Genforeningen](#)
- [2. Verdenskrig](#)
- [Militærhistorie generelt](#)
- [Søværnet](#)

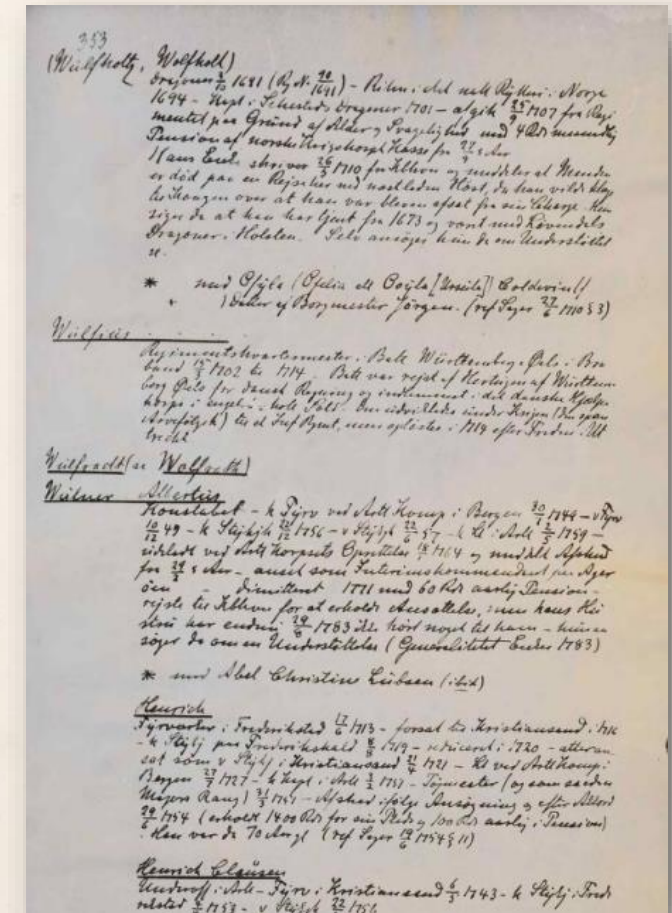


# Napoleonskrigene – online 2

- ❑ Danskernes Historie Online  
Hirsch officerer 1648-1814 under "Samlinger"
- ❑ Prisonen –  
se Danskernes Historie Online under Databaser

## Prisonfanger

Database over ca. 4.500 danske søfolk ("Prisonfanger") i  
engelsk krigsfangeskab 1807-1814  
[Tryk her for at komme til databasen.](#)



# Det danske auxiliærkorps (hjælpekorps)

---

- ☐ Danmark sluttede sig i 11. time sig til Frankrig
- ☐ Arkivalieronline (sa.dk) → Militærvæsen → Militær og Forsvar → 1. auxiliærkorps
- ☐ Fysiske arkivalier om 1-3. auxiliærkorps
- ☐ Bemanning til 4 franske linjeskibe:  
Skt. Helena Medaljen
- ☐ Dansk deltagelse ved Waterloo?



# De slesvigske krige





# De slesvigske krige 1848-1851 og 1864

---

- ❑ Dansk-tysk borgerkrig
- ❑ Primært krigshandlinger i Slesvig (Sønderjylland)
- ❑ Mere nationalt traume end tab af menneskeliv



# Erindringsmedaljen

- ❑ Indstiftet i 1875
- ❑ Ca. 100.000 berettiget til modtagelse

Søg i samlingerne



Søg i:  
Arkivalieronline  
Søg og bestil (Daisy)  
Søg efter digitalt skabte data  
Dansk Demografisk Database

| Spørgsmaal.                                                                                                   | Svar.                                               |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|
| Hvad er Deres fulde Navn?                                                                                     | Anders Hansen                                       |
| Hvilken Dag og hvilket Aar er De født?                                                                        | den 31 Juli 1827.                                   |
| I hvilket Aar har De deltaget i Krigen?                                                                       | 1850.                                               |
| Med hvilken Afdeling (Infanteri) tjente De dengang?                                                           | 5 <sup>e</sup> Forfølgnings Batalion                |
| Med hvilket Compagni, Escadron eller Batteri stod De?                                                         | 3 <sup>de</sup> Compagni                            |
| Hvilket Nummer havde De?                                                                                      | N <sup>o</sup> 87.                                  |
| Fra og til hvilken Dag var De tjenestgjørende?                                                                | fra 1 <sup>de</sup> April 1850. til 13 August 1851. |
| Tjente De som Menig eller som Befalingsmand?                                                                  | som Menig                                           |
| Blev De soaret i Krigen? Naar?                                                                                | Jaaret den 25 Juli 1850.                            |
| Har de ligget paa Lazareth? Paa hvilket?                                                                      | paa Søstodens Hospital i Hjøbenhavn.                |
| Blev De fangen i Krigen? Naar og hvor?                                                                        | Nei.                                                |
| Har De Pension eller Invalidforfølgelse? Hvilket Nummer har Deres Pensionsbrev?                               | Nei.                                                |
| Er De Medlem af „De danske Vaabenbrødre Selskab“? I hvilken af dets Afdelinger og i hvilket Nummer staaer De? | Ja.<br>Vidby Afdeling N <sup>o</sup> 23230.         |
| Hvilken er Deres nuværende Stilling?                                                                          | Gaardpæfter                                         |
| Hvor har De nu Bopæl?<br>(Hvis De ikke boer i en Kjøbstad, bedes Amt, Herred, Sogn og By angivet).            | Vidby By, Odense Amt, Vests Herred, Vidby Sogn      |
| Hvilken er Deres nuværende Adresse?                                                                           | Gaardpæfter Anders Hansen, Vidby ved Nørre Næbje    |

Lars Højgaard  
Præsident

# Hædersgaven

---

- ❑ Indstiftet i 1906/1913
- ❑ Kr. 100 om året resten af livet
- ❑ 30.000 sager
- ❑ Først journalnummer (online) ...
- ❑ ... derefter sagen i Rigsarkivet
- ❑ Arkivserie: Ansøgninger om hædersgaver til veteraner 1849-50
- ❑ Arkivserie: Ansøgninger om hædersgaver til veteraner fra 1864

- ❑ Register 1848-50 (via Daisy):

Hædersgaven til veteraner fra krigen 1848-1850. Fortegnelse over modtagere (1987 - 1987)

[Forsvarets Arkiver, Arkivskabte Hjælpemidler \(1848-1850\)](#)

- ❑ Register 1864 (Arkivalieronline):  
Militærvævsen ->  
De slesvigske krige



# Dannebrogsmændenes Hæderstegn

---

- ☐ Orden indstiftet i 1808
- ☐ 2.200 modtog denne orden
- ☐ Skulle returneres ved død
- ☐ Online databaser på DDA
- ☐ Danskernes Historie Online:  
"De Kgl. Danske Ridderordener"
- ☐ Husk evt. levnedbeskrivelse i  
Ordenskapitlet

Søg i databasen

Oversigt over  
dannebrogsmænd fra  
1864

Dannebrogsmænd fra  
Hof- og Statskalender  
1872

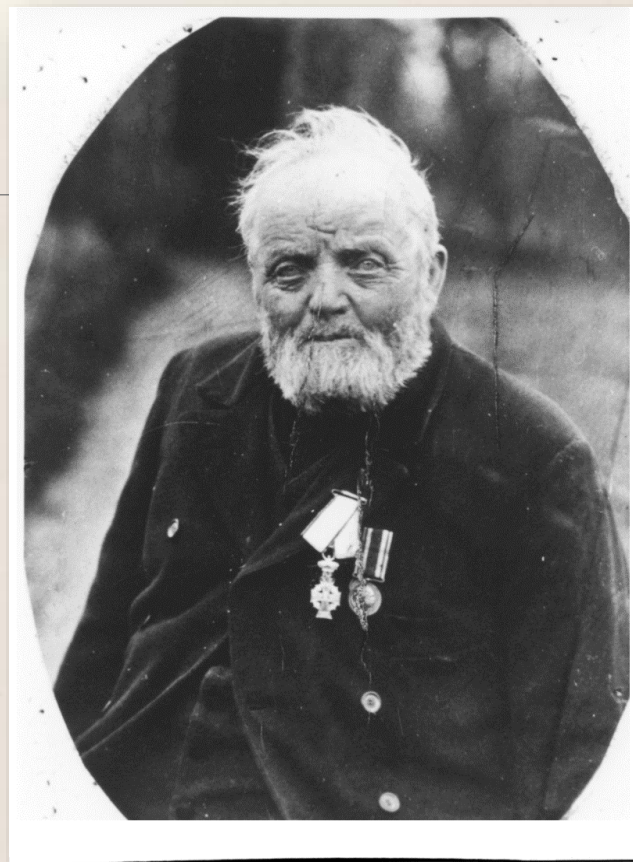


# Dannebrogsmænd

Veteran Nils Sørensen  
Tved Dalby Sogn fr. Hølding

Levnedsbeskrivelse.

Indkaldt som Rekrut 10 Maj. 1863  
til 6<sup>te</sup> Batalions 4 Comp i Slævig  
Jeg var med da Dybbøl blev rømmet  
da blev jeg afløst om Aftenen Kl. 7 men  
Kl. 8<sup>te</sup> maatte jeg stille igjen til Slævig  
og maatte til Als som tog de meste



# Hvor kæmpede min ane?

---

- ☐ Find først fx regiment og kompagni eller afdeling  
Fx ansøgning til erindringsmedaljen eller lægdsrullen.
- ☐ Slægtsforskernes Bibliotek:
- ☐ "Den dansk-tydske Krig i Aarene 1848-50" (8 bind)
- ☐ "Den dansk-tydske Krig i 1864" (3 bind)





# Såret i kamp eller indlagt

---

- ☐ Omkring 10.000 sårede i alt
- ☐ Arkivalier om indlagte ved feltlazaretter findes i Rigsarkivet
- ☐ Lige så mange var indlagt med tyfus som sårede
- ☐ Arkivskaber:  
Forsvarsstaben, Forsvarets Lægekorps
- ☐ Arkivserie: Lazaretter Treårs-krigen og 1864



# Robert Lemming m.fl.

- ❑ Alfabetiske lister online over sårede, døde, taget til fange m.v.:
- ❑ Arkivalieronline:  
Militærvæsen -> De Slesvigske Krige
- ❑ Danskernes Historie Online:  
"Register over faldne i de Slesvigske Krige 1848-1864"

|  Arkivalieronline |                                                                                                                          |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| De slesvigske krige                                                                                  |                                                                                                                          |
| Arkiv                                                                                                | Indhold                                                                                                                  |
| Finansmin., 3. Departement, Enkeforsørgelseskontoret                                                 | <a href="#">Navnelister til Hædersgaven 1864 (1990 - 1990)</a>                                                           |
| Forsvarets Arkiver, Arkivskabte Hjælpemidler                                                         | <a href="#">Danske armeofficerer 1848-1850 og 1864. Udarbejdet af Robert Lemming (2003 - 2003)</a>                       |
| Forsvarets Arkiver, Arkivskabte Hjælpemidler                                                         | <a href="#">Danske officerer ved den aktive armé 1864. Udarbejdet af E. Borgstrøm (1988 - 1988)</a>                      |
| Forsvarets Arkiver, Arkivskabte Hjælpemidler                                                         | <a href="#">Danske soldater i preussisk og østrig-ungarsk fangeskab 1864. Udarbejdet af Robert Lemming (2000 - 2000)</a> |
| Forsvarets Arkiver, Arkivskabte Hjælpemidler                                                         | <a href="#">Danske soldater i slesvig-holstensk krigsfangeskab 1848-1850. Udarbejdet af Robert Lemming (2003 - 2003)</a> |

# 1. Verdenskrig (Den Store Krig)





# De sønderjyske krigsdeltagere 1914-1918

---

- ❑ 35.000 sønderjyske krigsdeltagere
- ❑ Tyske kilder (stamruller) er sparsomme
- ❑ Et stigende antal er beskrevet på siden: [denstorekrig1914-1918.dk](http://denstorekrig1914-1918.dk)
- ❑ Bl.a. generalieblade, tabslister m.m.m.



# Lægdsruller ca. 1920 online

---

- ❑ Haderslev, Sønderborg og Tønder amter:  
Lægdsruller → Alfabetiske lister (lægsruller)
- ❑ Aabenraa amt:  
Sønderjylland og hertugdømmerne →  
Landråder 1867-1920, Sønderjylland →  
Militärwesen. Heer und Flotte
- ❑ Ekstraordinær session 1920:  
Lægdsruller →  
Lægdsruller fra lokaladministrationen →  
Udskrivningskredsen for Sønderjylland →  
Sønderjyske lægdsruller (1920 - 1920)



# Litteratur

---

- ❑ Mediestream (perioden generel tilgængelig)
- ❑ Flensburg Avis (fla.de, gratis)
- ❑ Den Store Krig 1914-1918.dk ->  
Litteratur om Den Store Krig 1914-1918  
DSK årbog og medlemskort (Danskssindede  
Sønderjyske Krigsdeltagere)  
Krigsfanger  
Lister over sønderjyske faldne
- ❑ Danskernes Historie Online  
Samlinger -> Krig og konflikter  
"The Histories of Two Hundred and Fifty-one".





# Pensionsansøgninger

---

- ❑ Danskernes Historie Online under databaser:
- ❑ Navneregister til I-akter (1921 - 1990):  
Oversigt over sagsnumre vedrørende invalidepension efter deltagelse i 1. Verdenskrig
- ❑ Navneregister til E-akter (1921 - 1990):  
Oversigt over sagsnumre vedrørende enkepension efter deltagelse i 1. Verdenskrig



# Sikringsstyrken, handelsflåden

- ❑ Lægdsrullen (laegdsruller.dk)
- ❑ "Dislokationen under Sikringsstyrken 2/8 1914 - 31/3 1919" (Danskernes Historie Online)
- ❑ "De forliste i den danske handelsflåde under 1. Verdenskrig" (Danskernes Historie Online)



# Danskere i fremmed krigstjeneste

---

- ❑ "Vaabenfæller" (Oversigt over 60 personer i allieret tjeneste under 1. Verdenskrig) (Danskernes Historie Online)
- ❑ DenStoreKrig1914-1918.dk
- ❑ [www.memoiredeshommes.sga.defense.gouv.fr](http://www.memoiredeshommes.sga.defense.gouv.fr) (Fremmedlegionen)
- ❑ [www.nationalarchives.gov.uk](http://www.nationalarchives.gov.uk)
- ❑ Commonwealth War Graves ([www.cwgc.org](http://www.cwgc.org))





## 2. Verdenskrig



# The bad guys

---

- ☐ 30.000 interneret
- ☐ 13.000 dømt
- ☐ 46 henrettet
- ☐ 22.000 medlemmer af DNSAP
- ☐ Centralkartoteket i Rigsarkivet:  
Arkiv skaber: Politiets Efterretningstjeneste  
Arkivserie: Centralkartoteket (1945 - 1950)
- ☐ Henvisninger til journalen -> sagen
- ☐ Sagerne underlagt 75 års reglen



# Kilder om "mistænkte"

---

- ❑ "Efterlysningsliste til brug for Feltpolitidetachmentet" (Danskernes Historie Online)
- ❑ Bovrup-kartoteket i uddrag (Danskernes Historie Online -> Databaser)
- ❑ Tysklandsarbejdere:  
Arkivskaber: Arbejdsdirektoratets 5. Kontor  
Arkivserie: Navnekartotek over tysklandsarbejdere  
Arkivserie: Journalsager for Tysklandsarbejdere





# Østfronten

---

- ❑ Waffen SS, Frikorps Danmark
- ❑ Nazister, sønderjyder, eventyrlystne
- ❑ 6.000 blev optaget, 2.000-4.000 faldt
- ❑ Kilder er vanskelige



# The good guys

---

- ☐ Modstandsbevægelsen
  - ☐ Aktive
  - ☐ Hjælpere
  - ☐ Situationsbetingede hjælpere
  - ☐ Hjælp ved befrielsen
- ☐ Nationalmuseets  
Modstandsdatabase  
(85.000 personer):  
[modstand.natmus.dk](http://modstand.natmus.dk)
- ☐ Statsadvokaten for Særlige Anliggender,  
Navnekartotek (sabotage m.v.)



# Danskere i allieret tjeneste og krigssejlere

---

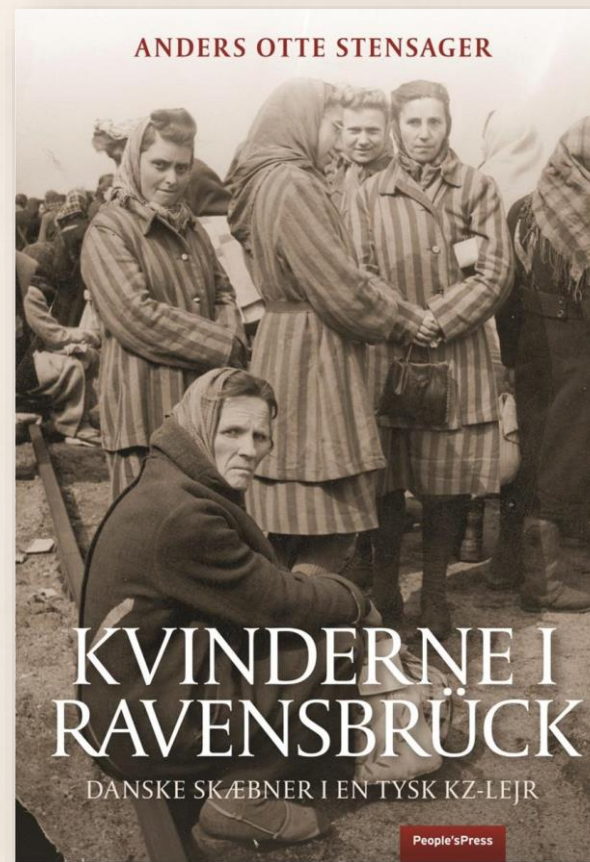
- ❑ To databaser over danskere i allieret tjeneste og krigssejlere
- ❑ Nationalmuseet  
[allieret.natmus.dk](http://allieret.natmus.dk)
- ❑ Danes at War (privat side):  
[www.danes-at-war.dk](http://www.danes-at-war.dk)





# Fangelejre (KZ)

- ❑ Ca. 6.100 danskere kom i lejr
  - ❑ 2850 modstandsfolk
  - ❑ 2050 politifolk og grænsegendarmer
  - ❑ 481 jøder, 450 asociale, 150 kommunister
- ❑ Først og fremmest Modstandsdata-basen
- ❑ Arkivskaber: Udenrigsministeriet  
Arkivserie: Navnekartotek Politisk Afdeling
- ❑ Nationalmuseets database for Frøslevlejren  
Online: [froeslev.natmus.dk](http://froeslev.natmus.dk)
- ❑ The Arolsen Archives (forfulgt af nazister)



# Børn af engelske og tyske soldater

---

- ❑ Officielt 5.600 børn af tyske soldater
- ❑ Faderskabssager registreret centralt i:  
Justitsministeriet, 1. Ekspeditionskontor
- ❑ Journal, samlet i gruppe 161  
Register på moderens navn
- ❑ Børn af engelske soldater:  
Justitsministeriet, 1. Ekspeditionskontor
- ❑ Journal, samlet i gruppe 158 (til 1948)  
Eller journalregisteret (efter 1948)





Tak for opmærksomheden